

Collectieve subsidieaanvraag voor aanleg van landschapselementen

1. Context collectieve aanvraag

Stichting Deltaplan Biodiversiteitsherstel (hierna Deltaplan) heeft met het [Aanvalsplan Landschap](#) een belangrijke bijlage geleverd aan de ambitie van 10% groenblauwe dooradering (GBDA) op de beleidsagenda te krijgen. In het Aanvalsplan zijn diverse aanbevelingen gedaan hoe te komen tot realisatie van deze ambitie. De 200+ partners en supporters van het Deltaplan zijn zeer geïnteresseerd hun bijdrage te leveren om dit ook in de praktijk mogelijk te maken.

Het Deltaplan wil stimuleren en faciliteren in het realiseren van groenblauwe dooradering. Daarom gaat het Deltaplan in mei 2025 een tweede aanvraag indienen bij het ministerie van LNV om projecten met dit doel te financieren. Het ministerie heeft 7 miljoen euro beschikbaar voor de aanleg van landschapselementen in 2025.

Net als in de 1^e aanvraag, die is ingediend in augustus 2024, zal onze 2de aanvraag bestaan uit een bundeling van verschillende projecten voor de aanleg van landschapselementen. Door deze aanvraag gezamenlijk in te dienen wordt coherentie, samenwerking en het uitwisselen van leerervaringen tussen de organisaties die projecten uitvoeren geborgd. Daarnaast kunnen de projecten aansluiten bij en profiteren van het leernetwerk van het Aanvalsplan Landschap, dat wordt gefaciliteerd door het Deltaplan.

Voor de aanvraag bij het ministerie van LNV zijn wij op zoek naar (partner)organisaties die (gaan) werken aan de aanleg van landschapselementen en op zoek zijn naar financiering voor hun project. In dit document vindt u de voorwaarden waaraan een projectvoorstel dient te voldoen. U kunt tot **17 maart 2025** uw projecten bij ons kenbaar maken en uiterlijk **28 april 2025** uw projectidee bij ons indienen.

In dit document vindt u verdere informatie over de collectieve subsidieaanvraag, waaronder de doelstellingen, voorwaarden en het proces. In de bijlagen vindt u specificaties van de landschapselementen, begroting en subsidiabele kosten.

2. Doelstelling collectieve aanvraag

Het doel van de collectieve aanvraag is om een impuls te geven aan de organisaties en projecten die werken aan de realisatie van 10% groenblauwe dooradering door:

- Aanleg van landschapselementen.
- Leerervaringen die bijdragen aan opschaling van de aanleg van landschapselementen op te doen.
- Ervaringen uitwisselen met actieve organisaties op het gebied van groenblauwe dooradering.

3. Welke partijen kunnen deelnemen in de collectieve aanvraag

Logische deelnemers in deze collectieve subsidieaanvraag zijn agrarische collectieven, provinciale landschaps(beheer)organisaties, coöperaties van terreineigenaren of andere samenwerkingsverbanden zoals die van particuliere grondeigenaren (FPG). Deze partijen dienen de aanleg van landschapselementen uit te voeren en/of te coördineren.

Overheden (provincies, gemeenten en waterschappen) kunnen **niet** optreden als uitvoerder. Landschapselementen mogen niet gerealiseerd worden op grond van overheden. Deze overheden kunnen deelnemen in de aanvraag als partner of co-financier op voorwaarde dat er geen aan het betreffende project toegekend geld naar deze overheden toevloeit.

4. Rol van Stichting Deltaplan Biodiversiteitsherstel

Stichting Deltaplan Biodiversiteitsherstel wordt penvoerder van de collectieve aanvraag die wordt ingediend. De stichting is hoofdaanvrager; LNVN gaat over de beoordeling en goedkeuring. De stichting zal de financiële middelen vanuit LNVN overmaken aan de partij die de landschapselementen gaat aanleggen. Het Deltaplan zorgt ervoor dat de aanvraag met daarin opgenomen projectvoorstellen aansluit bij de visie van het Aanvalsplan Landschap. Daarbij faciliteert het Deltaplan uitwisseling van kennis en ervaringen tussen de uitvoerende partijen middels de Community of Practice van het Aanvalsplan, waaraan alle projectpartners van de Impuls groenblauwe dooradering deelnemen. Belangrijke thema's en vraagstukken vanuit de verschillende projecten worden in dit netwerk geadresseerd.

5. Aanleg van landschapselementen

Er kan een projectvoorstel worden ingediend voor de aanleg en herstel van landschapselementen in het landelijk gebied, buiten natuurgebieden. De aanleg moet bijdragen aan herstel van biodiversiteit en ons cultuurlandschap, passen in het landschap en aansluiten bij de gebiedsvisie van de provincie en/of gemeente(n). Voor de definitie van landschapselementen houden we de definities zoals gedefinieerd door het Aanvalsplan Landschap. Elementen die voor vergoeding in aanmerking komen zijn:

- Groene en blauwe landschapselementen (zie bijlage 1)
- Elementen voor agroforestry (zie bijlage 2)
- Kruidenrijke landschapselementen* (zie bijlage 3)

*Kruidenrijke landschapselementen kunnen alleen in de aanvraag worden opgenomen wanneer deze worden gecombineerd met de aanleg van 'Groene en blauwe landschapselementen' of 'Landschapselementen voor Agroforestry'.

- *Aanlegperiode*

De landschapselementen moeten uiterlijk in april 2026 gerealiseerd zijn. Het projectvoorstel dient daarom uit te gaan van een aanlegperiode van juli 2025 tot en met april 2026.

6. Subsidiabele kosten

1. *Welke kosten worden vergoed*

In de collectieve subsidieaanvraag kan tot 100% van de aanlegkosten worden vergoed. Alleen kosten voor aanleg en kosten daaraan gerelateerd komen in aanmerking. Kostenposten die in een projectvoorstel meegenomen kunnen worden zijn inrichtingskosten (arbeid, machines en materialen), plankosten (opstellen plan en maken bestek), en verantwoording. Details over de begroting en een specificatie van de kostenposten zijn opgenomen in bijlage 4.

2. *Welke kosten worden niet vergoed?*

Kosten voor natuurcompensatie of andere verplichte natuurhersteltrajecten komen niet in aanmerking. Waardedaling van de grond (verlies door verminderde productie, herplantplicht, of functieverandering) kan niet worden vergoed. De aanleg van landschapselementen moet dus passen in de bedrijfsvoering van de terreineigenaar en de wensen voor zijn of haar perceel. Er kunnen geen kosten voor beheer worden meegenomen in deze subsidieaanvraag, of overige activiteiten die niet vallen onder aanleg. Beheer kan worden vergoed uit andere subsidieregelingen (bijvoorbeeld ANLb) of andere afspraken of contracten.

7. Proces

1. *Project kenbaar maken*

Geïnteresseerde organisaties moeten zich **uiterlijk 17 maart** kenbaar maken. Dit kan door aanmelding op de website van het Deltaplan via www.samenvoorbiodiversiteit.nl/activiteiten/subsidieaanvraag-landschapselementen

2. *Verzamelen en bundelen van projectvoorstellen*

Na aanmelding kunnen projectvoorstellen tot **28 april 2025** geüpload worden via de website van het Deltaplan. Tot 28 april 2025 kan het Deltaplan projectvoorstellen voorzien van feedback ter verbetering wanneer deze ruimschoots voor de deadline worden toegestuurd. Er dient een projectvoorstel te worden ingediend, samen met een begroting en een kostenberekening op basis van normkosten.

3. *Toetsen projecten*

Een commissie, bestaande uit onafhankelijke experts, toetst de ingediende projecten op basis van toetsingsfactoren. Projecten die positief worden getoetst door de commissie worden opgenomen in de collectieve subsidieaanvraag bij het ministerie van LNV. Als er veel door de commissie positief beoordeelde projectvoorstellen zijn, wordt een rangschikking gemaakt. Een positief oordeel van de toetsingscommissie en opname in de aanvraag van de stichting Deltaplan houdt niet per se in dat een project daadwerkelijk wordt goedgekeurd door het ministerie.

4. *Indienen aanvraag bij ministerie van LNV*

Projectvoorstellen worden door het Deltaplan gebundeld tot één collectieve subsidieaanvraag. Het Deltaplan is penvoerder van de subsidieaanvraag en dient deze eind mei 2025 in bij het ministerie van LNV.

Het ministerie van LNVN beoordeelt de collectieve aanvraag en beslist over de uiteindelijke goedkeuring van de afzonderlijke projecten. Wij verwachten 1 juli 2025 te horen of de projecten zijn goedgekeurd. Het kan zijn dat er één of meer individuele projecten worden afgekeurd door LNVN en dat de andere projecten wel geaccordeerd worden. Indien de aanvraag wordt goedgekeurd kunnen de projecten vrijwel direct van start gaan. Vanuit het Deltaplan wordt aan ieder project een contactpersoon gekoppeld die na goedkeuring door LNVN het project begeleidt en adviseert.

5. *Rapporteren en afronding projecten*

Ten behoeve van de (financiële) verantwoording moet tussentijds en na afronding van het project een rapport ingediend worden met behulp van een daartoe aangereikt rapportageformat. De rapportages worden gecontroleerd en samengevoegd door het Deltaplan en vervolgens ingediend bij LNVN. De tussenrapportage gaat over de voortgang en mogelijke wijzigingen. Een overzicht van alle werkelijk gemaakte kosten, een GIS-kaart met de elementen en foto's zullen onderdeel zijn van de eindrapportage.

8. **Criteria en voorwaarden projecten**

Er is een aantal criteria en voorwaarden waar de projecten aan moeten voldoen:

1. *Algemene criteria*

- Omvang project: Minimaal €125.000, tenzij in overleg kleiner.
- Effectiviteit: Het project draagt bij aan de groenblauwe dooradering en doelstellingen van het Aanvalsplan Landschap.
- Locatie: Project in het landelijk gebied, bij voorkeur op landbouwgrond.
- Projectgebied: Het projectgebied is duidelijk beschreven in het projectvoorstel. Specifieke locaties en deelnemers hoeven nog niet volledig vast te staan. Wel dient uit het plan overtuigend te blijken dat het beoogde aantal elementen en de nodige deelname haalbaar is.
- Activiteiten: Aanleg en herstel van landschapselementen (zie bijlage 1,2 en 3).
- Plantmateriaal: Gebruik van autochtoon plantmateriaal, m.u.v. inheemse laanbomen en boomweides.
- Planning: Aanleg tot uiterlijk april 2026.
- Geen economische activiteit: Het project heeft enkel betrekking op de aanleg en herstel van landschapselementen die vallen onder 'niet-economische activiteiten' t.b.v. natuurbehoud, m.u.v. agroforestry.
- Gebiedsinrichting: Gebiedseigen landschapselementen die aansluiten bij de landschapstypen ([kaart](#), 10MB) en de natuur- en waterbeheerplannen van provincie, gemeente en het waterschap.
- Borgen beheer: Er dient een plan te zijn voor het instandhoudingsbeheer na aanleg.
- Begroting: De begroting bestaat enkel uit kostenposten zoals beschreven in bijlage 4.

2. Toetsingsfactoren

De hiernavolgende aspecten zullen bij de toetsing van de projecten worden geëvalueerd. De hoogst gerankte voorstellen worden opgenomen in de gebundelde aanvraag tot aan het maximumbedrag van het subsidiebudget (totaal 7 miljoen euro). Zie [Handreiking groenblauwe dooradering](#) voor verdere toelichting en voorbeelden van gebiedsgerichte invulling van GBDA. Projecten worden gewogen op onderstaande aspecten:

- **Gebiedsproces en draagvlak:** De betrokken partijen hebben aantoonbare ervaring en beschikken over voldoende draagvlak bij belanghebbenden in het gebied. Het projectvoorstel zorgt voor een actieve betrokkenheid van grondeigenaren, beheerders, natuur- en landschapsexperts, en regionale overheden. Samen wordt gewerkt aan een gedeelde visie en een gemeenschappelijke opgave voor het gebied. Cofinanciering is een pré, wordt als positief beoordeeld.
- **Biodiversiteit:** het projectvoorstel en de landschapselementen sluiten aan bij het aanwezige bodemtype en watercondities en verstoren die niet. De geselecteerde elementen en het beheer daarvan dragen op een effectieve en duurzame manier bij aan het verhogen van de biodiversiteit.
- **Cultuurlandschap:** De aanleg bouwt voort op en sluit zo goed mogelijk aan bij historische gegroeide lijnen in het cultuurlandschap. Nieuwe lijnen in het landschap sluiten zo veel mogelijk aan op de logica van het landschap. 'De juiste elementen op de juiste plek'.
- **Bredere opgaven:** Het project draagt bij aan de realisatie van beleidsopgaven op het gebied van omgevingskwaliteit, natuur en landschap. De activiteiten passen in de schaal van het landschap en is geen wildgroei van kleine ingrepen. Het is een pré als het project bijdraagt aan doelstellingen m.b.t. KRW, VHR, klimaat, herstel van Rode Lijst-soorten of Basiskwaliteit Natuur.
- **Haalbaarheid:** het projectvoorstel geeft duidelijk aan hoe het project wordt uitgevoerd en door wie. Het verwachte aantal elementen dat verwacht wordt aan te leggen is goed onderbouwd en is tot in detail uitgewerkt. De planning is goed doordacht en realistisch met duidelijke mijlpalen en haalbare tijdslijnen.
- **Langjarig beheer:** Het beheerplan is grondig onderbouwd en biedt een duidelijke uitwerking voor duurzaam langjarig beheer. Er is voldoende financiering beschikbaar, en er is aantoonbare betrokkenheid en commitment van alle relevante stakeholders.
- **Begroting:** De begroting is passend bij de geplande activiteiten en de beoogde resultaten.

3. Algemene voorwaarden

- **Verplichte evaluatie:** Een financiële verantwoording (inclusief accountantscontrole) is verplicht met daarin in ieder geval een toelichting op de uitputting van de begrote projectkosten en aanbestedingen volgens de aanbestedingsregels (zie voor meer details bijlage 4).
- **Tussentijdse wijziging:** Bij tussentijdse wijziging van het project moet eerst toestemming worden gevraagd aan de penvoerder (Deltaplan) en aan de subsidieverstrekker, (ministerie van LNV).
- **Juridische borging:** De uitvoerende organisatie gaat een juridische verplichting aan om het projectvoorstel uit te werken en aan te leggen zoals overeengekomen. Als er wijzigingen optreden waardoor dit tijdens de uitvoering van het project niet haalbaar blijkt, meldt de projectpartner dit bij het Deltaplan, waarna een gesprek met de financier (LNV) wordt gevoerd. De financier beoordeelt of de wijzigingen gegrond zijn.

9. Aanleveren projectvoorstel

Geïnteresseerde organisaties moeten zich **vóór 17 maart 2025** kenbaar maken op de website van het Deltaplan via www.samenvoorbiodiversiteit.nl/activiteiten/subsidieaanvraag-landschapselementen. Het toesturen van een projectvoorstel kan tot **uiterlijk 28 april 2025** en kan worden geüpload via de website van het Deltaplan. Projectvoorstellen dienen te worden aangeleverd via [dit format](#). Het projectvoorstel moet duidelijk maken welke partij de uitvoerende organisatie is. Deze partij is verantwoordelijk voor realisatie inclusief aanleg. Vergoeding van de werkzaamheden vindt plaats op basis van de werkelijke kosten.

De begroting kan worden aangeleverd in Excel. U kunt voor een samenvatting van de begroting gebruik maken van [dit format](#). Dit format geeft een samenvatting van de kosten maar is niet bedoeld als enige onderbouwing. Voor meer details kan een eigen overzicht in Excel worden aangeleverd.

Aanvullende documentatie zoals kaarten kunnen als losse bijlage(n) worden toegevoegd.

Voor vragen over het proces kunt u contact opnemen via het emailadres noa.van.hoven@samenvoorbiodiversiteit.nl of bellen naar: +31 6 42 05 20 07.

10. Financiële regeling

Stichting Deltaplan Biodiversiteitsherstel is penvoerder van de projecten die worden ingediend. De stichting is hoofdaanvrager en zal de financiële middelen vanuit LNVN overmaken aan de partij die de landschapselementen gaat aanleggen. Deze partij moet bij het indienen van het projectvoorstel bekend zijn. Vergoeding van de werkzaamheden vindt plaats op basis van de werkelijke kosten.

Afhankelijk van de goedkeuring van het ministerie van LNVN komt na juli 2025 een voorschot van 80% beschikbaar. Projectpartners kunnen hiervoor een factuur sturen naar het Deltaplan. Wanneer de beoordeling en/of uitbetaling vertraging oploopt, zal het Deltaplan projectpartners daarover informeren. Alleen kosten gemaakt na indiening van de aanvraag zijn subsidiabel. Uitbetaling tot 100% zal plaatsvinden na eindevaluatie medio 2026.

11. Contactgegevens

Voor vragen over aanmelden en uploaden van projectvoorstellen kunt u contact opnemen met:

Noa van Hoven

- E-mail: noa.van.hoven@samenvoorbiodiversiteit.nl
- Telefoon: +31 6 42 05 20 07

Voor vragen over de subsidiemogelijkheden en normkosten kunt u terecht bij:

Hidde Hofhuis

- E-mail: hidde.hofhuis@samenvoorbiodiversiteit.nl
- Telefoon: +31 6 44 013 014

Downloads

- Download ['Format voor projectvoorstellen 2025' \(in Word\)](#)
- Download ['Format voor begroting 2025' \(in Excel\)](#)
- Download ['Handreiking definities landschapselementen'](#)
- Download ['Beheerpakketten Agrarisch Natuur & Landschapsbeheer'](#)
- Download ['Landschappenkaart van Nederland'](#) (Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed, 2024)

Bijlagen

- Bijlage 1. Groene en blauwe landschapselementen
- Bijlage 2. Elementen voor agroforestry
- Bijlage 3. Kruidenrijke landschapselementen
- Bijlage 4. Begroting en kostenposten

Bijlage 1.

Groene en blauwe landschapselementen

In de onderstaande tabel staan de landschapselementen die in aanmerking komen voor subsidie. In de [handreiking Groenblauwe Dooradering Nader Gedefinieerd](#) van het Aanvalsplan Landschap staan de definities en voorwaarden van deze elementen beschreven. Aanleg van de elementen moet passen in het landschap en aansluiten bij de gebiedsvisie van de provincie en/of gemeente(n).

Groene landschapselementen		Blauwe landschapselementen	
Beheerpakket	Element	Beheerpakket	Element
20	Houtwal en houtsingel	9	Poel, dobbe, pingoruine, wiel
20	Elzensingel	10a	Natuurvriendelijke oever
21	Knotbomenrij	11a	Rietzoom
21	Solitaire knotboom (incl. bomen op landbouwgrond)	11b	Klein rietperceel
21	Bomenrij		
22b	Knip- en scheerheg		
23	Struweelhaag		
24	Struweelrand		
25	Solitaire boom (incl. bomen op landbouwgrond)		
27	Hakhoutbosje		
28	Griendje		
29	Bosje		
-	Erfbeplanting		

Groene en Blauwe landschapselementen zoals beschreven in [de handreiking GBDA nader gedefinieerd met bijbehorende beheerpakket uit Beheerpakketten Agrarisch Natuur & Landschapsbeheer](#).

Voorwaarden dimensionering en aanleg

Voor hakhoutbosjes, griendjes en bosjes geldt dat deze na aanleg maximaal 1,5 ha mogen zijn, inclusief de al aanwezige elementen. Voor poelen geldt een maximumomvang van 0,5 ha en voor een (klein) rietperceel 1,5 ha. Natuurvriendelijke oevers en rietzomen zijn minimaal 3 m en maximaal 10 m breed. De aanleg van elzensingels en andere elementen langs het water moet op voldoende afstand van de oever dat bladval in het water wordt voorkomen. Leg poelen aan zodat deze vrij blijven van vis, ter bevordering van amfibieën (ondiep, en voldoende afstand van overig water).

Voorwaarden voor beheer

Voor specifieke voorwaarden voor beheer per landschapselement verwijzen we naar de beschrijvingen van de ANLb-pakketten, corresponderend met het pakketnummer per element in tabel hierboven. In een aantal gevallen, met name bij de poelen en sloten, zijn deze aangevuld vanuit het CLM-rapport. Beheer van de knip- en scheerheggen moet ruimte bieden tot uitlopen zodat deze in bloei kan uitlopen en gaan bloeien, dit is van belang voor insecten. Eén keer per 2 of 3 jaar scheren zoals beschreven in ANLb-pakket 22b. Als algemeen beheeradvies willen we met nadruk wijzen op gefaseerd onderhoud. Op die manier wordt vermeden dat een element op een bepaald moment volledig zijn waarde verliest voor de er in voorkomende soorten.

Bijlage 2.

Landschapselementen voor agroforestry

Naast de elementen uit bijlage 1 kunnen ook elementen worden aangelegd die worden toegepast als agroforestry systeem. Om landschapselementen als agroforestry te stimuleren is het de wens van het Deltaplan om deze elementen mee te nemen voor een onderdeel in de aanvraag. Elementen die meegenomen kunnen worden staan hieronder beschreven. Aanleg van de elementen moet passen in het landschap en waar beschikbaar aansluiten bij de gebiedsvisie van de provincie en/of gemeente(n). Als algemeen beheeradvies willen we met nadruk wijzen op gefaseerd onderhoud. Op die manier wordt vermeden dat een element op een bepaald moment volledig zijn waarde verliest voor de er in voorkomende soorten.

Agroforestry elementen	
Beheerpakket	Element
20	Functionele houtsingel voor de akkerbouw
22b	Voederhaag
26 & 13	Boomweide

Agrarische elementen met verwijzing naar beheer zoals beschreven in beheerpakket code uit [Beheerpakketten Agrarisch Natuur & Landschapsbeheer](#).

Functionele houtsingel voor de akkerbouw, definitie en dimensionering

Een functionele houtsingel wordt aangelegd als houtwal of houtsingel met een maximale breedte van 30 meter. Het element wordt aangelegd met autochtoon plantmateriaal van verschillende inheemse loofhoutsoorten. Beheer vindt plaats zoals beschreven in beheerpakket 20 van het ANLb, waarbij geen gebruik mag worden gemaakt van bestrijdingsmiddelen m.u.v. voor pleksgewijze bestrijding van haarden van probleemkruiden.

Voederhaag, definitie en dimensionering

Een voederhaag wordt aangelegd als knip- en scheerheg. Het element wordt aangelegd met autochtoon plantmateriaal van verschillende inheemse loofhoutsoorten. Beheer zal op termijn (gedeeltelijk) plaatsvinden door begrazing. Het element moet daarbij voldoende ruimte krijgen om uit te groeien tot en de eerste jaren beschermd worden van begrazing. Deels laten uitschieten van de voederhaag bevordert de bloei en aanwezigheid van insecten. Er worden geen bestrijdingsmiddelen gebruikt op of onder de voederhaag m.u.v. voor pleksgewijze bestrijding van haarden van probleemkruiden. Voor verdere beheer voorschriften zie beheerpakket 22b van het ANLb.

Boomweide, definitie en dimensionering

Een boomweide wordt aangelegd als een hoogstamboomgaard bestaande uit verschillende soorten fruit- en/of notenbomen met een uiteindelijke stam van minimaal 1,5 meter hoog. Het element mag een maximale oppervlakte hebben van 1,5 ha inclusief aangrenzende boomweides. De bomen moeten gelijkmatig verdeeld worden met een dichtheid van 100 bomen per hectare (plantverband 10x10 meter). De onderbegroeiing bestaat uit botanisch grasland en wordt als zodanig extensief beheerd. Voor de aanleg van een boomweide kan het inzaaien van het botanische grasland worden meegenomen in de aanvraag, zie element 'Botanische weide in combinatie met boomweide' bijlage 3. Er worden geen bestrijdingsmiddelen toegepast op bomen en botanisch grasland van de boomweide m.u.v. voor pleksgewijze bestrijding van haarden van probleemkruiden. Voor verdere beheer voorschriften zie beheerpakket 26 en 13 van het ANLb.

Bijlage 3.

Kruidenrijke landschapselementen

Kruidenrijke landschapselementen kunnen in deze aanvraag worden vergoed. Deze elementen kunnen enkel worden meegenomen op locaties waar ook 'Groene en blauwe landschapselementen' en 'Landschapselementen voor Agroforestry' worden aangelegd zoals beschreven in bijlage 1 en 2. Deze kruidenrijke vegetaties moeten in de directe omgeving van deze elementen worden ingezaaid. In de onderstaande tabel staan de kruidenachtige vegetaties die in aanmerking komen voor subsidie. In de [handreiking Groenblauwe Dooradering Nader Gedefinieerd](#) van het Aanvalsplan Landschap staan de definities en voorwaarden van deze elementen beschreven. Aanleg van de elementen moet passen in het landschap en aansluiten bij de gebiedsvisie van de provincie en/of gemeente(n).

Kruidenachtige vegetaties (niet langs wegen)	
Beheerpakket	Element
13	Botanische hooilandrand
13	Botanische weiderand
13	Botanische weide in combinatie met boomweide
19	Kruidenrijke akkerrand (diverse types)
43	Bloemenblok
44	Keverbank
-	Bloemdijk
32	Insectenrijke graslandrand

Kruidenachtige elementen (niet langs wegen) zoals beschreven in [de handreiking GBDA nader gedefinieerd](#) met bijbehorende beheerpakket uit [Beheerpakketten Agrarisch Natuur & Landschapsbeheer](#)

Voorwaarden dimensionering

Voor een botanische hooilandrand en weiderand geldt een minimale breedte van 2 meter en maximale breedte van respectievelijk 20 meter en 12 meter. Een kruidenrijke akkerrand of bloemenblok mag minimaal 2 en maximaal 12 meter breed zijn. Voor een keverbank, bloemenblok, bloemendijk en insectenrijke graslandrand geldt een minimale breedte van 6 meter, en een maximum van 20 meter breed of 12 meter voor insectenrijke graslandrand. Zie ook de [handreiking GBDA nader gedefinieerd](#) van het Aanvalsplan Landschap.

Voorwaarden voor beheer

Voor de beheerwaarden verwijzen we naar de beschrijvingen van de ANLb-pakketten. Als algemeen beheeradvies willen we met nadruk wijzen op gefaseerd onderhoud. Op die manier wordt vermeden dat een element op een bepaald moment volledig zijn waarde verliest voor de er in voorkomende soorten.

Bijlage 4.

Begroting en subsidiabele kosten

In deze subsidieaanvraag kan tot 100% van de aanlegkosten worden vergoed. Alleen kosten gerelateerd aan de aanleg komen in aanmerking. Projectvoorstellen moeten rekening houden met de voorwaarden tijdens het opstellen van de begroting. Kostenposten die in de collectieve subsidieaanvraag meegenomen worden zijn:

- Inrichtingskosten (arbeid, machines en materialen),
- Plankosten (opstellen plan en maken bestek),
- Financiële verantwoording
- Leges

1. Inrichtingskosten

De begroting van projectvoorstellen zal voornamelijk bestaan uit inrichtingskosten. Inrichtingskosten zijn het totaal aan kosten voor arbeid, machines en (plant)materialen. De coördinerende partij kan de aanleg zelf uitvoeren, of deze uitbesteden. In beide gevallen moeten de inrichtingskosten goed onderbouwd worden. De onderbouwing van de inrichtingskosten kan op basis van normkosten, of door het opvragen van meerdere offertes. De voorkeur gaat hierbij uit naar normkosten, om de verschillen per projectvoorstel te beperken en te focussen op cultuurhistorische en ecologische meerwaarde van het plan.

- Normkosten

Het merendeel van de projecten in de collectieve subsidieaanvraag zal gebruik maken van normkosten voor het berekenen van de inrichtingskosten. De normkosten zijn berekend op basis van de tijdnormen en kostennormen voor aanlegactiviteiten van landschapselementen zoals berekend en gepubliceerd in het Normenboek Natuur, Bos en Landschap (2024) en actuele offertes voor plantmateriaal. Voor de aanleg van plantmateriaal tot het plaatsen van een raster zijn verschillende activiteiten en hun kosten opgeteld. De uiteindelijke bedragen zijn normkosten per boom of per meter raster. De inrichtingskosten voor een project worden eenvoudig berekend aan de hand van het aantal bomen, de hoeveelheid boomkorven tot het aantal meters raster dat geplaatst wordt.

Normkosten zijn bepaald voor:

- Aanleg beplantingen (incl. aankoop materiaal)
- Aanbrengen rasters ter bescherming van beplanting (incl. aankoop materiaal)
- Grondverzet ten behoeve van aanleg poel, natuurvriendelijke oever, rietzoom of klein rietperceel
- Inzaaien randen

De normkosten zijn bedoeld voor projectvoorstellen die gericht zijn op de aanleg van landschapselementen bij meerdere kleinere locaties of deelnemers. Voor locaties of deelnemers binnen het project waar de inrichtingskosten per locatie of deelnemer hoger zijn dan 25.000 euro, moeten offertes worden opgevraagd (zie hieronder). Raadpleeg [het Excelformat](#) voor het berekenen van de totale inrichtingskosten op basis van normkosten. Hierbij worden de eenheden zoals het aantal bosplantsoen, of aantal boomkorven van kleinere locaties of deelnemers bij elkaar opgeteld. De aantallen moeten worden onderbouwd, bijvoorbeeld in een uiteenzetting in Excel of ander overzicht.

- *Overige aanbestedingen*

Voor locaties of deelnemers met inrichtingskosten hoger dan 25.000 euro zijn normkosten niet toepasbaar. In dat geval moeten de inrichtingskosten worden onderbouwd met offertes. Let daarbij op de aanbestedingsregels (zie: 4. Aanbestedingsregels)

- *Verantwoording:*

Inrichtingskosten worden verantwoord op basis van werkelijke kosten, ook wanneer gebruik gemaakt is van normkosten. Denk hierbij aan de facturen voor (plant)materiaal, urenverantwoording of de uitbetaling aan deelnemers voor aanleg. Let op dat bij uitbesteding boven 25.000 euro (zoals gezamenlijke inkoop van plantmateriaal) de aanbestedingsregel gelden (zie: 4. Aanbestedingsregels).

2. Plankosten

Als onderdeel van aanlegkosten kan in de begroting plankosten worden meegenomen. Deze kosten bestaan uit 'opstellen plan' en 'maken bestek'. Deze kosten die in de begroting meegenomen zijn weergegeven in onderstaande figuur met maximaal 10% opstellen plan, en vervolgens 5% over het totaal van 'inrichtingskosten' en 'maken bestek'. De werkelijk gemaakte uren moeten in de eindrapportage worden verantwoord.

1. Inrichtingskosten	Arbeid (werkelijke kosten)	A
	Machines (werkelijke kosten)	B
	<u>Materialen (werkelijke kosten)</u>	C+
	Subtotaal	D
2. Plankosten	Opstellen plan	E (10% van D)
	Maken bestek	F (5% van D+E)+
	Subtotaal	H

Figuur 1 Verhouding plankosten (H) t.o.v. inrichtingskosten (D).

- *Leges*

Voor de aanleg van landschapselementen zijn in sommige gevallen verplichte kosten voor leges van toepassing. Deze kosten mogen als extra kosten worden opgenomen, mits goed onderbouwd. De opgenomen kosten voor leges in de begroting mogen uitsluitend worden besteed aan legeskosten en worden vergoed op basis van werkelijke kosten.

3. Financiële verantwoording

Voor de eindrapportage en financiële verantwoording wordt een bedrag meegenomen naast plankosten. De hoogte van dit bedrag is 3000,- of 5.000,- euro afhankelijk van de grootte van het projectvoorstel, respectievelijk kleiner of groter dan 500.000 euro. De werkelijk gemaakte kosten moeten in de eindrapportage worden verantwoord.

4. Uitbesteding aan derden

Het is mogelijk tijdens de aanleg werkzaamheden uit te besteden. Hierbij moeten men zich houden aan de regels zoals hieronder beschreven. Uitbestedingen die vooraf in het voorstel onderbouwd en aangevraagd zijn hoeft niet achteraf onderbouwd te worden tijdens de tussen- en eindrapportage. Grote bedragen boven de 125.000 euro excl. BTW kunnen niet achteraf worden aanbesteedt, en moet onderbouwd vooraf in het voorstel worden aangegeven, incl. offertes en de gehanteerde criteria.

Uitvoering door derden moet op basis van transparante criteria en marktconforme tarieven plaatsvinden:

- Waar mogelijk uitbesteding te beperken tot projecten onder 25.000 euro exclusief BTW. Dergelijke aanbesteding kan 1:1 en hoeft niet onderbouwd met meerdere offertes.
- Voor de uitbesteding van werk of (plant)materiaal met een waarde tussen de 25.000 euro en 125.000 euro exclusief BTW, moet gebruik worden gemaakt van een aanbesteding waarbij minimaal drie offertes worden opgevraagd. Een uitzondering hierop geldt wanneer de keuze aan partijen beperkt is; in dat geval moet dit goed worden onderbouwd.
- Uitbesteding van werkzaamheden boven de 125.000 euro exclusief BTW moeten vooraf in het projectvoorstel worden aangegeven en onderbouwd, inclusief overwogen offertes en selectie criteria.

Het is bekend dat de markt voor autochtoon plantgoed krap is. De belangrijkste kwekers worden opgenomen in het gebundelde voorstel zodat er voor grote uitgaven voor plantmateriaal desnoods wel kan worden afgeweken van de aangegeven kweker, zolang het begrootte budget niet wordt overschreden.

5. Format voor begroting

Voor de samenvatting van de begroting kan onderstaand format worden gebruikt:

- Download ['Format voor begroting 2025' \(in Excel\)](#)

Dit format geeft een samenvatting van de kosten maar is niet bedoeld als enige onderbouwing. Voor meer details kan een eigen overzicht in Excel worden aangeleverd.